

פרוטוקול מס' 28

מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה, שהתקיימה
ביום שישי י"ז בסיון תשל"ד, 7.6.74, בשעה 09.10

נכחו:

חברי הועדה:

י. תמיר - היו"ר
נ. אליעד
י. בארי
מ. הכהן
א. הרליץ
א. ורדיגר
ב.צ. קשת
י. שמיר
א. גבלבר

מוזמנים:

י. רבין - משרד החכורה
ש. פלג - משרד השיכון
א. הירש - משרד השיכון
מ. נוה - משרד הבריאות

מזכיר הועדה:

י. ברזני

רשם:

"חבר המתרגמים"

סדר היום:

1. סיכום סיור הועדה בצפון הארץ
2. עתיד הישוב בית-דגן.

868.

(מקבא ביום 16.7.74)

תמיר היו"ר:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה. על סדר יומה של ישיבתנו היום בעית בית דגן, הישוב שבזמנו קבלנו לגביו שורה של מסקנות לאחר דיונים מאד מפורטים ומאד מעמיקים הנוגעים לעתידו ועצם החיים בו בשנים הללו. ח"כ י. בארי ביקש להעלות זאת באופן דחוף שלא באמצעות המליאה, אבל כהמשך לדיונים שקיימנו והעמדה שנקטנו. עד שיגיע אנצל את השהות שנותרה לנו לדווח לחברים הנוכחים ולרישום בפרוטוקול על סיור הועדה אתמול בישיבי הצפון כאורחי משטרת מחוז הצפון.

1. סיור הועדה בישובי צפון הארץתמיר היו"ר:

החברים שהשתתפו היו הגב' הרליץ, מר ורדיגר, א. גיבלבר, אנוכי ודוד קורן. התחנה הראשונה היתה מטה המחוז בנצרת עילית. אלה הדברים ששמענו מפי המפקד ניצב שמעון אשד. הדברים החשובים ביותר הם: אלו: א) הרישום למשמר האזרחי במחוז הצפון היגיע ל-5000 מתנדבים. 3000 מתנדבים גויסו, 2000 עדיין לא. נקודות התורפה בגיוס הן ההוראות וההנחיות של הועדה הבין משרדית לגבי פולות גיס וחיל המשמר האזרחי שטרם קבלו מימדים ביצועיים. בד בבד עם הגיוס וההתנדבות והחיל, יש צורך בכלים: ציוד, נשק ובאמצעים כספיים גדולים שטרם הוברר סופית ע"י הגורמים הממלכתיים המרכזיים, מהם המימדים החופפים את הגיוס ואשר יעמדו לרשות המשטרה והישובים. באותה מידה שחלה ירידה בעברנות ובפשיעה לסוגיהן, הרי מיד לאחר הלחמה היו שתי תופעות שאותן ציד מר אשד: 1) הפשעה בקרב האוכלוסיה היהודית גדלה מאד. הוא הביא דוגמאות. הפשיעה בקרב האוכלוסיה הערבית לא גדלה. זה מצער מאד. כך. 2) מצב הרוח של הקצונה, ואני מניח שבאותה מידה גם ברמה של הפיקוד הנמוך והשוטרים, איננו מרומם ביותר. אנחנו החלטנו על דעת כל חברי המשלחת לעודד אותם ככל הניתן בצורה רצינית וענינית ועשינו זאת כל אחד לפי דרכו במהלך יום שלם של סיורים בכמה וכמה ישובים. הרושם הוא שהמשטרה נתונה - את זה אני אומר במיוחד לב.צ. קשת שהוא יו"ר הועדה לעניני משטרה ובתי הסוהר - במצב של תסכול מסוים הנובע מהצרכים הגדולים מאד וההתחייבויות שמוטלות על המשטרה. מהמצב המיוחד של הציוד, כוח האדם, התשלומים הנאותים ומערכת הסיוע הממלכתי כדי למלא את כל הפונקציות שלה. לא פחות חשוב מזה, קיים רגש של תסכול בגלל התפקידים הלא נוחים שמוטלים על המשטרה. דהיינו הפגנות, פיזור ההתישבות האומללה של שכס וכל אותן תופעות שאינן מעודדות, ובסופו של דבר השוטה הישראלי העברי והלא עברי נשחק בין כל הגלגלים האלה. אני קצת מגזים אולי בתאור אבל יש בזה אמת. גם בענין זה כל חברי הועדה נצלו את ההזדמנות לתת לפיקוד העליון של המחוז שאיתו נפגשנו בכל המקומות: בקריית שמונה, חצור הגלילית, בתחנת הכוח, משמר הגבול ובסיורים על גבול הלבנון, נתנו להם להרגיש שחברי הכנסת וחברי ועדת הפנים עומדים לימינם מבחינה מסוימת. אינני רוצה לומר שבזה תם תפקידנו. אני חושב שתפקידנו רק צריך להתחיל עכשיו. ליום שישי הבא לפני הדיון הזמנתי גם את שר המשטרה ואני חושב שמחובתנו כחברי כנסת לדווח לו, ומחובתו כשר לדעת שכמה דברים יש לתקן מיד. אני לא רוצה לומר שבעצם העובדה שעמד להתפטר בקשר עם תיק אחר, גם זה מפריע למורל ומזיק למשטרה, אבל נדבר על כך בנוכחותו. משם נסענו לחצור. שם נפגשנו עם מר יצחק גזיאן שדיבר בשם המועצה. שמענו פרטם על ההתפתחות, הכעיות והצרכים של הישוב. סקירה טובה וענינית, החברים שאלו שאלות וקבלו תשובות.

אחת ההפתעות הנעימות היתה במיוחד לחברנו

ורדיגר שחסיד מקבוצת חסידים מסוימת

של הרבי מגור מבני-ברק עומד בראש מאה משפחות מתישבים שעולים לחצור הגלילית במקומים שם בזמן הקרוב אגף חדש של הישוב הזה, קריה חסידית וכל כמה שתתפלאו יש לה רקע אקולוגי. האדם הצעיר הזה יצחק לוי, מנהל הקריה החסידית הסביב לנו עם מיפוי ותכנון והביא אותנו לשטח שנמצא עכשיו בפיתוח, המביר לנו את תוכניות הבניה, הקליטה והתעסוקה והחינוך, והגיוון של חצור הגלילית שסובלת מקפאון מסוים באוכלוסיה ובאופי האוכלוסיה. ממש הביא למשלחת משב רוח רענן. זה היה מחזה מרנין והסתכלתי על ורדיגר כמה הוא נהנה ונהנינו כולנו יחד איתו. משם נסענו למצודת הכוח, סעדנו צהרים עם המפקדים למיניהם ושמענו סקירה עם יצחק לוי מפקד משמר הגבול. היתה זו חוויה להיות במקום, לשמוע את הדברים, להגיב ולקבל תמונה כיצד אנשים עושים עבודה ממדרגה ראשונה בהגנה על המדינה. יצאנו לסיור לאורך

הגבול הלבנוני ובקרנו בעמדות צבאיות משותפות לצה"ל ולמשמר הגבול. הגענו למנרה, ממש על סף הקיבוץ מתקנים את האמצעי האלקטרוני-מחושמל חדיש של גדוד תיל עם כל מיני המצאות חדישות שבאות לסתום במידת האפשר ככל האפשר הרמטית את הגבול הצפוני לאורך גבול הלבנון. אומרים שההוצאה היא פנומנלית, עולה עשרות מליוני לירות. מששנו את הגדוד, קבלנו הסברים, שמענו פרטים ונסענו משם דרך תל-חי לקרית-שמונה. שם ישבנו במטה המשטרה עם המפקדים המקומיים ונציגי המועצה המקומית. את ראש המועצה בקרנו את"כ במועצה המקומית, קבלנו תמונה מאלפת כיצד מרבים להשקיע ולהרגיע ולהבטיח ואיך מקיימים. על כל פנים לא בקצב הדרוש. קבלנו על עצמנו לזרז את משרדי הממשלה הנוגעים בדבר שיקיימו את ההבטחות או יממשו את התוכניות שהבטיחו. מה שהפתיע אותנו יותר מכל, אם כי חלק מאתנו ידע זאת, התמנתה ועדת סיון מטעם האוצר, לפעל מיד לבצוע ההתחייבות השונות של המשרדים ולתאם ביניהם. זה ענין מורכב מאד, יש כל מיני משרדים וכל מיני תוכניות והבטחות וכבר עברו כמה שבועות וועדת סיון אפילו לא היגיעה לקרית שמונה. לדעתי זו תופעה משונה מאד.

אני מאד שמח שהגב' הרליץ היתה אתנו כיון שהיא נושאת באחריות במישור אחר בענינים אלה ומתמצאת בכך וכולנו יחד והיא במיוחד שמתענינת בתחום החברתי שמעה את הדברים. אנו הייום הברקנו מברק לשר האוצר ושאלנו כיצד יתכן דבר כזה, הקימות ועדת סיון לטיפול ביישוב מסויים ועדיין לא פעלתם מאומה. קודם כל לא הכניסו לוועדה אף נציג מקרית-שמונה, וחמור מזה, הועדה אינה פועלת כלל. או שעושים דברים בבהילות תחת לחץ המאורעות או שלא עושים מאומה. אני אמנם אמרתי שם שניתן להביין חוסר פעילות זו על רקע חילופי הגברי בממשלה, המגיעים עם סוריה ובעיות אחרות. אך כאן אני סבור שאפשר לומר גלויות שהדבר חמור מאד, פקיד ממשלתי אינו יכול לעלות לקרית שמונה ולברר את הבעיות הנוצרות? גם אם מר סיון היה חולה, אפשר היה למצא לו ממלא מקום.

בסכום, אני חושב ששרתנו שרות טוב בזה שהיינו אורחיה של המשטרה הזקוקה לעודד מכל הבחינות: מבחינה מוראלית, מבחינה אישית, מבחינה תפקודית שלה וועדת הפנים עשתה אתמול שרות טוב לענין. היו לנו פגישות מעשיות-עניניות ונעימות עם ראשי הרשויות המקומיות. השתתף אתנו בדיונים בקרית שמונה גם באש המועצה המקומית מטולה. לדעתי על חברי הועדה להמשיך ולנסוע לשם מפעם לפעם על מנת לעקב מקרוב על ביצוע הדברים. אין צורך שכל חברי הועדה יסעו יחד, אפשר להטיל בכל פעם על חברים אחרים לנסוע אבל הדבר כשלעצמו הוא טוב מאד. צריך יהיה לנסוע גם למעלות, שלומי ואולי אף נהריה. הגבול הפרו בלמטי הזה ראוי לו שנעסוק בו בצורה מאד אינטנסיבית. זה היה סיוורנו הראשון מאז נבחרנו לתפקידנו והסיוור היה מוצלח מאד.

ב.צ. קשת: אני מהרהר בהודעה שלך על הזמנת שר המשטרה ליום שלישי הבא. עד כמה שידוע לי התמנתה ועדת משנה לעניני המשטרה ובתי הסוהר. את אנו חושבים על כך ברצינות, צריך לתת לוועדה הזו לבדוק את הענינים, אבל לא יתכן שאחרי סיוור אחד נזמין את שר המשטרה. אנחנו כבר נפגשנו איתו, השבוע אנו נפגשים עם שלושה גורמים במשטרה ואם ביום ראשון אנו נפגש עם מחוז ח"א וביום אחר עם מישהו אחר וכבר נסיק מסקנות - אני חושב שזה עדיין מוקדם מידי. לדעתי צריך לתת, ואנו קימנו ישיבה פנימית לפני כמה ימים והחלטנו לעבוד באופן די אינטנסיבי. אני חושב שצריך לתת אפשרות לבדק את הענין על כל צדדיו ולא תחת רושם של בקור אחד כבר להוציא מסקנות אם לטוב ואם לרע.

א. הרליץ: גם אני רוצה להצטרף ולומר מילה אחת של שבח והלל על הסיוור של אתמול. בהקשר לדבריו של ב.צ. קשת - מאחר וגם אני נמנית על אותה ועדה, אני בכל זאת רוצה להגן על הצעתו של היו"ר. נדמה לי שרק מחוץ החיחסות למצב הבטחוני שאנחנו אתמול בדקנו אותו וזאת עשינו אתמול, כלל לא נכנסנו לענין הפשיעה והיתה זו הערה צדדית לגמרי שלהם. אנחנו בדקנו כיצד הייום שומרים מפני פעולות חבלה ביישובים שיושבים על הגבול ולא יצאו משם רגועים. ההפך הוא הנכון. להפתעתנו גילינו עוד זוג שומרים נוסף שלא ידענו על קיומם - שמ"ז.

מה שמטריד אותנו ובעינינו זה שר המשטרה זקוק לעדוד מירבי שלנו, שהם למעשה קבלו על עצמם מידי הצבא את התפקיד לשמור על בטחונם של ישובי הגבול כולל עירות לא קטנות מבלי שעומדים לרשותם הכלים המתאימים לכך. אנו כאן הערנו הערת ביניים ואולי המשטרה צריכה לבקש לראות את ראש הממשלה בנושא הזה. אחת הבעיות של ראש המשטרה שאינו מצליח להציג את העניין בחומרה מספקת ובתקיפות המספקת בתוך הממשלה עצמה. אני מרגיש שבמיוחד לאחר הסיור של אתמול, אחריות גדולה מאד ואנו חייבים לפעול. יש לנקט בפעולות מתאימות גם נוכח גל העזיבה ההמונית הפוקד את קרית שמונה. נאמר לנו שם שאנשים בליה נעלמים וכאשר תגמר שנת הלימודים יהיה גל חדש של עזיבה. הם מגלים את זה דרך קופ"ח.

י. המיר היו"ר:

זו באמת בעיה רצינית מאד. מחסומי משטרה שמוקמים סביב העירה בלילה בנגב. חדירת מחבלים, נתקלים במשאיות של תושבי קרית שמונה שמתבישים לעזב ביום. לא כך המצב בחצור.

א. הרליץ:

אני רוצה להוסיף עוד משהו. הטיול היה יפה מאד ואף היה מאורגן טוב מאד, אך היה טו פדס מסוים כלפי מועצת קרית שמונה. היו"ר שלנו באלגנטיות מאולתרת הצייל אותו בזה שלמעשה נכנסנו לתוך ישיבה שראש העיר קיים בנושא אחר. נדמה לי שאנו צריכים גם כלפי משרד הפנים וגם כלפי המשטרה, לשמור על כבודם של ראשי מועצות מקומיות. אנחנו לא יכולים כועדת פנים לבקר בקרית שמונה מבלי שנתאם את הבקור הזה עם ראש המועצה והוא יוכל מראש להתאים את עצמו ללוח הזמנים שלנו.

ג. אליעד:

אני חושב שהנושא הזה של בטחון פנים נותן דוגמא מעניינת עד כמה צריך להעדיף דיונים כשמביאים הצעה לסדר היום במליאה שזה יעבור לוועדה ולא יהיה דיון, כי דיון פומבי הוא דיבורים ושום דבר לא יוצא מזה. ואילו הנושא הזה של מעלות, קרית שמונה ושל בטחון פנים היו הודעות ממשלה, כל אחד דבר ומאומה לא סוכס, הכנסת איננה שותפה אקטיבית במציאת פתרון לבעיות. אני רואה את זאת בחרדה רבה. חברים, אני אינני יודע אם אין צורך מיוחד לנו לנהל ויכוח על הנושא שאני כל הזמן לוחץ עליהם והזמן מוכיח שהצדק איתי, כך היה בעניין אקולוגיה שחברי היו"ר מסכים היום שכבר מלפני שלוש שנים צריך היה לתחיל בזה, ויתכן שהיום היה לנו כבר משרד ויתכן שהתנאים היו הרבה יותר טובים, אבל עם האקולוגיה אפשר עוד לחיות. אני חושש שבטחון הפנים נמצא בין הכסאות. אין לנו פיקוד, אין לנו כתובת, אין זה נושא שעומד ביחס שווה ומתאים לחומרה שלו. אני מאד מודאג כשאני שומע שבנוגע לישוב מסוים יש ויכוח, הטיילו את זה על המשטרה והמשטרה אין לה כוחות לכך. מי זה מטיל תפקיד כזה על המשטרה? מדוע אין זה נושא המובא לפני ועדת הפנים המבקרת את הממשלה? מדוע לא נרד לעומקה של הצעתי? אני טוען וטענתו כבר קודם, שאין לנו פיקוד מיוחד למלחמה במחבלים. אינני מסכים שיש איזה שהוא הבדל בין פיקוד למחבלים ובין פיקוד צפון, מרכז ודרום. צריך וחיוב להיות לדעתי פיקוד למלחמה במחבלים, כדי שנתכנן את העניינים בין אם על הגבולות, בין עם בבסיסי המחבלים ובין אם פעולה בחו"ל. המצב בו אנחנו נמצאים עכשיו הוא כזה שהאחריות מתחלקת בין כל כך הרבה כתובות וכל כתובת מטילה נאם על הכתובת השניה מפני שאין לנו את המאמץ הנפשי הדרוש לתבוע שנוי דרסטי. המציאות תובעת שנוי ואי אפשר להמשיך בתנאים האלה. לפיכך אני חושב שהערתה של הגב' הרליץ, הבעיה איננה מצטמצמת בעניין משטרה וסוהרים אלא זו בעיה של בטחון פנים. לכן הייתי רוצה לשמוע כאן את שר המשטרה ואולי כתוצאה מכך נוכל לבדק גם את שאלתי. יכול להיות שאני לא מדייק, יתכן שיש קשיים או ביקטיביים בנדון, אבל צריך לבדק ולמצות את הנושא הזה של בטחון פנים.

מ. הכהן:

בישיבה הקודמת העלינו את המשאלה שתהיה ועדה משותפת לכל הועדות שתעטוק בנושאים האלה ובכל מה שנובע מן המצב המיוחד. הפעם אנו דנים שוב כועדת פנים ואני משוכנע שיש עוד ועדות שכל אחת דנה בנפרד בנושא זה. אני חושב שזו ברכה לבטלה כאשר כל אחד פועל בנפרד וכל אחד משמיע את דבריו בפנים ואין גורם שיקיף את כל הבעיות וימצה את הדברים. אני חוזר על הצעתי האומרת

שיו"ר של ועדת הפנים יזום ועדה משותפת לכל הועדות שעוסקות בנושא
בטחון פנים וכל הנובע מזה.

א. גיבלבר:

אני לא נוכחתי בעת הדיווח שמסר
היו"ר על הסיור שלנו. אנו היינו אורחי
המשטרה ובדקנו את מצב השמירה והבטחון בגבול הצפון. אנחנו צריכים לסכם
לעצמנו. נוכחנו לדעת שענין בטחון הפנים הוטל על המשטרה ומשמר הגבול
שאגב, אינה שותפה לזה והתפקידים שלה הם תפקידים עירוניים ולא שייכים
למרחב.

א. הרליץ:

כשבקרתי בעירה שלומי נוכחתי לדעת ששם
השמירה כולה מבוססת על אנשי הג"א. שם
גיסו אנשים להג"א והם עוסקים בשמירה.

א. גיבלבר:

אנו צריכים לסכם לעצמנו. אם זו המשטרה
ומשמר הגבול זה שייך לנו והבעיה היא
איך לחזק ולתגבר את הגוף הזה בנשק ובכוח אדם שיוכל לעמוד במשימה.
אם יש כתובת אחרת, נדמה לי שזה שייך לוועדת חוץ ובטחון ולא לנו. אנו
צריכים קודם כל לסכם לעצמנו האם זו הכתובת לאור המצב הנוכחי ובימים
אלה, ואם אמנם זו הכתובת, מתפקידנו יחד עם שר המשטרה - ואני מצדד
בהזמנתו לדיון - לבחון את הדברים ועלינו להסיק מסקנות שיענו לבעיות
השעה. בסיור שערכנו נוכחנו לדעת שמעט מאד אנשים וללא ארגון שיוכל
לאמן ולארגן את השמירה האזרחית וההתנדבות האזרחית וללא נשק מתאים
ומספיק הם העומדים כדי להגן בישובי הגבול. גם ממשמר הגבול הורידו
300 איש מהתקן בקשר עם צרכי הצבא והם ממש נופלים תחת המעמסה. זהו
ענין שעלינו לברר ויתכן שנגיע למסקנה שגוף אחר צריך לעסוק בכך. יתכן
שהחובה תיפל על הג"א או שיתוף בין הג"א והמשטרה. בשלב זה יש לנו מספיק
חומר כדי שהענין יהיה נדון בינינו על פי מה שהיו"ר הציע ואיך זה
שייך לוועדת המשנה. אסור לנו לחכות ופיקוח נפש דוחה שורה של דברים אחרים
שעומדים לבידור בוועדות השונות. מה שראינו בסיור שערכנו בגבול הצפון
ממש גובל לפי דעתי בפיקוח נפש. האנשים עיפיים מאד, ואם גם היו אדיבים
מאד ניכרה ההתמרמרות הרבה. הענין אינו טובל דיחוי. כמובן הטפול בקרית
שמונה, שלומי, מעלות וחצור חשוב ודחוף מאד. הם כמובן מתאוננים על
פיגור הביצוע לאחר ההבטחות שנתנו להם, אם מבטיחים להם שיכונים וכמובן
שאלה לא מוכנים זה גורם לרוגז רב. תפקידנו לזרז את הענינים ולא
להרפות מעיקוב אחר תהליכי הביצוע.

י. בארי:

אנחנו דנים כאן במצב נתון. השאלה אם
יש או אין צורך בפיקוד מיוחד למלחמה
במחבלים. יתכן שהועדה אכן תגיע למסקנה ותמליץ על כך בגמר הדיון על
הנושא. אבל במצב הנתון מי שממונה על מניעת חדירתם של מחבלים ולוחמה
בהם כאשר הם תודרים זהו בראש וראשונה משמר הגבול. למעשה אתמול אשרו
לנו המפקדים במשמר הגבול ואנשי המשטרה שמטפלים גם כן מידי פעם בנושא
הזה, את מה שאנחנו טענו בישיבות מיוזמתנו בעקבות האירועים בקרית שמונה
ומעלות. הם אשרו שלא יתכן מצב שבו לא כל הכלים עומדים לרשותם, לא כל
הרכב עומד לרשותם. היגיעו עד כדי כך שקצין גבוה אמר: יחליטו פעם אם
רוצים משרד משטרה, אם רוצים משמר גבול או אין רוצים אותו. בדרך הזו אי
אפשר להמשיך לעבוד. במצב הנתון אנו חייבים לדון ולהביא את מה שסופר
לנו בפני שר המשטרה ואנשיו, לשפך את מרי ליבם שלהם באמצעותנו. אח"כ
אפשר לשקל. אני לחלוטין אינני דוחה את הצעתו של ח"כ נ. אליעד שדרוש
פיקוד מיוחד לענין זה. יתכן שזו תהיה אחת ההמלצות שלנו.

נ. אליעד:

אני רואה ועדת פנים כמו שר הפנים כמליץ
האחראי על הישויבים. אולי הוא לא זה שצריך
להביא את המשטרה או את הצבא, אבל הוא נציגם של הישויבים בפני הממשלה, כפי
שאנחנו ועדת הפנים נציגים של הישויבים כלפי הכנסת וכלפי המדינה. אנחנו
צריכים לעורר את הבעיה ולדון בה. אם אנחנו נגיע למסקנה שאנחנו האחראים,
שבטחון הפנים אינו יכול להיות נתון בידי המשטרה או בידי המשטרה בלבד -
האם זה לא מסמכותנו? בוודאי שזה מסמכותנו ואפילו מחובתנו. אני חושב
שאנו צריכים להקדיש דיון יסודי לנושא הזה, ופעם אחת להרים אותו כך שלא

יהיה רק על הנייר, ואני מציע ליו"ר שאולי צריך לעשות דברים בלתי שגרתיים. על ח"כ י. בארי לדעת שהנושא הזה לא ירד מעל במתה של ועדת הפנים. אנחנו היינו מגנים על המשטרה יותר מאשר שר המשטרה בכנסת. אני יכול להביא ציטטות על צעקות שהרמנו משום שהשוטרים צריכים לנסוע במכוניות פחות טובות מאלו של הפושעים למיניהם. הבעיות הללו כולן חשובות ומאד רצוי ששר המשטרה יהיה נוכח בישיבה שלנו. אבל אני מציע שנהיה מוכנים לעמדה חקיפה וקונקרטיה. לדרש פתרונות קונקרטיים מעשיים ולא תאורטיים בלבד, ואם לא נקבל כאלה, אולי נצטרך ליזום פגישה עם ראש הממשלה כדי למלא את חובתנו מבחינת הצגת העניין לא רק במלא חומרתו אלא בחומרת יתר. אסור לנו נאחר. אני עמדתי על הדבר כמה וכמה פעמים ואני חושש מאד שעלולים להיות דברים קשים מאד מבחינת הנושא הזה של בטחון פנים.

א. ורדיגר:
לאור הויכוח שהתפתח כאן אני חושב כפי שאמר ח"כ מ. הכהן, שיש לזרז ואולי גם לדרש בחקיפנות להקים מיד את הועדה המשותפת, כיון שאנו שוב מתפצלים באותו נושא לכמה כתובות. נ. אליעד מציע לפנות לראש הממשלה ואחרים יבואו עם הצעות אחרות ובאמת מפני שהעניינים בוערים. לכן אני מתפלא שאי אפשר להרכיב ועדה משותפת שתרכז את כל הדיונים בבעיות אלה. כל מה שנצטרך לעשות, הן דיונים עם השרים, ראש הממשלה, נציגי הישובים וכו' - את כל זה נוכל לעשות במרוכז במסגרת ועדה משותפת.

י. תמיר היו"ר:
אני רוצה לנסות לסכם את הדברים. יש לנו נציג בועדת חוץ ובטחון וזוהי הגב"א. הרליץ. אני פונה אליך בעקבות דבריו של ח"כ ורדיגר, שבישיבה הראשונה על דעתנו ועל דעתי כיו"ר הועדה, תעוררי את הסוגיה הזו. אנחנו פנינו בשני מכתבים אל נבון ובקשנו ממנו לסמן את השמות, גם אם אין לו רשימה מלאה של השמות, יסמן חלק מהשמות. אנו פשוט רוצים לזרז את התכנון, את הסקת המסקנות ולהגדיל את השפעת הכנסת על שרן מסוימים שצריכים לפעל בשטח זה. גם בדרך לפתרון דברים שהועלו ע"י ח"כ מ. הכהן. אם תהיה ועדה משותפת של ועדת הפנים וועדת חוץ ובטחון, ממילא נרכז סביבה את כל הגורמים האחרים ולכן כבר אדאג, אבל קודם כל חשוב שיהיו נציגים משותפים לוועדת הפנים ולועדת חוץ ובטחון שעוסקת בעניינים משותפים למשטרה, למשמר הגבול, לישובים ולשר המשטרה. אני חושב שנושא בטחון פנים הוא כל כך חשוב וחורג מתפקידי המשטרה השגרתיים, זהו עניין של בטחון המדינה ואין לנו כל יכולת לזרז על קריאת השר לכאן על מנת להעמיד אותו על חומרת העניין. בד בבד עם פעולותינו בתחום ועדת הפנים, פנינו אל יו"ר ועדת חוץ ובטחון ובקשנו ממנו לתת לנו שמות חברים לוועדה משותפת וע"י ועדה כזו אתה מנטרל את כל הגורמים האחרים. גב' הרליץ עוררה שם את הבעיה ובגלל כל מיני סיבוכים אישיים העניין מתעכב. אנו הטלנו על הגב' הרליץ להביא את הדברים הללו לישיבת ועדת חוץ ובטחון בתחייבים בעוד שעה, ואני חושב שאת צריכה גם לדווח על הסיור שערכנו אתמול בגליל. אני מציע לקבל את ההצעה של ח"כ אליעד לסיכום. אנחנו נזמין את שר המשטרה ליום שלישי ונסקור בפניו את הסקירה שסקרנו כאן ואת הדעות שהושמעו. ניל על ועדת המשנה שלנו לפעל בהתאם לממצאים שהבאנו וברוח הדברים. זה יעשה בצורה מכוונת ולא תהיה הרגשה שמישהו רוצה לחרוג מתחומים מוסכמים. תם הדיון בנושא זה.

2. עתיד הישוב בית-דגן.

י. בארי:
הישוב בבית דגן קיים מאז 1948 והוא עדיין בגדר מועצה מקומית. בשנים האחרונות הוקפא הפיתוח במקום. אם אינני טועה הסיבה העיקרית לכך היא תכנונם של מסלולי התעופה, וביחוד מסלול אחד שכינויו "המסלול השקט". המסקנה שהיגיעו אליה המתכננים יחד עם נציגים משרד הפנים והשיכון כי אם המסלול יעבור במקום המיועד, אסור לאנשים להמשיך ולגור במקום. המאבק על התוואי הוא מאבק נפרד. אם בכלל צריך המסלול לעבור שם או לא, יושבה הועדה בראשותו של מר כסלו שדה התעופה. התנהלו שם מאבקים והיגיעו למסקנות שונות. לגבי התושבים של בית-דגן המצב הוא שמוזמנים מספר שנים אינם יודעים מה גורלם. עם חלק מהם החלו לנהל מו"מ על פינני תמורת אשלום, חלקם כבר פינו את המקום, אחרים מבקשים להמשיך ולהתגורר במקום. לא עם

כולם כבר ניהלו מ"מ לפיצוי, אבל דבר אחד בוודאי קיים: בניה במקום אסורה, פיתוח במקום אסור, אפילו שיפור בניה גם כן אסור. מידי פעם אנשי בית דגן באמצעות מועצתם בהרכב זה או אחר, בראשות פלוני או אלמוני פנו אל הממונה על המחוז, פנו אל משרד הבריאות, פנו אל משרד התחבורה והשיכון והדברים לעת עתה קפואים ודוחים אותם מפעם לפעם. הם שוב פנו הפעם ומבקשים טפול. לכך מצאתי לנכון להעלות את הנושא כאן בוועדה, והייתי מבקש שהוועדה תחווה דעתה על הנושא.

9. תמיר הי"ו:

הייתי חבר הוועדה יחד עם ב.צ. קשת בתקופת הטפול ש ועדת הפנים בנושא בית דגן. הקדשנו לנושא הזה ישיבות מספר ואף ערכנו ביקורים במקום. במיוחד הקדיש מזמנו לבעיה זו ח"כ מ. ידיד ויו"ר הוועדה סורקיס אף הוא היה מעורה באופן אישי בסבך הבעיות האלה. המקרה של בית דגן הוא המקרה הראשון במדינת ישראל של ישוב שנופל קרבן בכל ההיקף שלו להתפתחות הסכנולוגית-האורבנית-הסביבתית המודרנית. היו דברים כאלה כבר בעולם, בלוס-אנג'לס ובסביבות יוסטון ושיקאגו. בארץ זהו המקרה הראשון שבו אנו עומדים במצב שבו נמצא ישוב שקם עם קום המדינה, מקומו היה אומלל, ההתפתחות היתה בלתי מבוקרת והתוצאה היא ניגוד גמור של סביבת האדם עם צרכיו. נתקבלו סיכומים מסוימים. העניין מחייב הרבה מאד השקעות וגם זעזועים אישיים ש אנשים שגרים זמן רב במקום אחד והנה עליהם לעזוב והעניין מאד מסובך. בינתיים היו בחירות והיתה מלחמה על כל מה שכרוך בכך וש,ב אנו עומדים בפני אותה סוגיה. גם קבלנו מכתב מפורט מראש המועצה ששמו יחיאל דמארי. הוא שואל מה יהיה על תושבי בית דגן התלויים בין שמים וארץ. אני שמח ליוזמתו של ח"כ בארי שהעלה את הנושא הזה כאן, כדי לחדש את הבירור ואולי גם להביא לאיזה מפנה. נמצאים אחנו מר רבין בא כוח משרד התחבורה, מר נוה בא כוח משרד הבריאות ומר פלג ממשרד השיכון. אולי נוכל לשמוע מהם יותר פרטים כדי לדעת היכן אנו מצויים בימים אלה בעניין בית דגן.

מר פלג:

בוועדת שרים לענייני כלכלה מ-29.7.73 הוחלט להקים ועדה בראשותו של מנכ"ל משרד השיכון לגבש הצעות לפתרון הבעיה של בית דגן. בהתאם להחלטה זו הוקם צוות במשרד השיכון שהכין סקר מעודכן וכן הצעות לפתרון ואבקש אח"כ את גב' אילה הירש להציג אותו על פרטיו כדי לעמוד על בעיות הישוב הזה. ממצאי הסקר הזה הוגשו ע"י השר שר למזכיר הממשלה ב-20.1.74, הנושא עדיין לא נידון ולא הוחלט מה לעשות בו. אני רוצה לומר שלאחר שיאושרו ההצעות שתשמעו אותן מיד, רק אז נקים צוות עבודה בשיתוף עם כל הגורמים הנוגעים בדבר כדי לבצע את ההחלטות. לגבי עניין הפיתוח והבניה במקום, אנחנו כעשר שנים לא עסקנו בנושא בניה ופיתוח, אבל בערך ב-69 לאור לחצים ובעיות באמת קשות, בכל זאת הלכנו לבניה אם גם בהיקף קטן, ו-12 יחידות לזוגות צעירים בנינו וכבר מסרנו לאיכלוס לאנשי בית דגן. 18 יחידות חדשות נמצאות עכשיו בעבודות גמר ועוד כמה חודשים נמסור אותן לשלוש משפחות של זוגות צעירים ו-15 משפחות המפנות מבנים המיועדים להריסה באיזור הכפר. המצב הוא כזה שלא כללנו את בית דגן בתוכנית העבודה שלנו ל-74 ואין גם כוונות לאור ההקפאה לכלול את הישוב בהמשך הפיתוח. אנחנו נציג את הבעיות ואת ההצעות לפתרון מהנחת יסוד אחת שהישוב לא יכול להתקיים לאורך ימים במקום בו הוא קיים. לא אנחנו דנו בסוגיה זו, כפי שח"כ בארי אמר היתה ועדה שהוקמה במיוחד לצורך זה והיא אשר היגיעה למסקנה שלאור הרעשים של המסלול השקט, לא ניתן יהיה לחיות מתחת למסלול באיזור בית דגן. אם אמנם יפנו את הישוב, נביא את ההצעות שלנו כיצד ואיך לפנות, כמה זמן זה יקח וכמה כסף הדבר יעלה. אבקש את אילה הירש להסביר את הנושא ביתר פרוט.

ב.צ. קשת:

אולי הגב' הירש תסביר בהזדמנות זו כיצד לאחר החלטה על חסול ישוב, מקימים שלושים יחידות דיור שלא מספקות את הצורך אמנם, אבל מעוררות תקוות שישארו במקום. מה נעשה עם שלושים המשפחות האלה לאחר שתנתנה להן דירות חדשות ויצטרכו להעביר אותן למקום אחר.

א. הירוש:

ההערה שלך במקומה. ענין בית דגן הובא לדיון בפעם הראשונה לא ב-73 אלא ב-65 וב-69 ברשויות שונות בממשלה והוחלט להעביר את התושבים מהמקום הזה. לאור הלחצים שנוצרו, ואמנם היתה הקפאה של הבניה החל מסוף שנות החמישים. קרוב לשמונה שנים לא בנו שום דבר. לאור הלחצים במקום שהיו באמת לחצים קשים, הנקמו מספר יחידות דיור מצומצם. בישוב הזה גרים אנשים בין אם יוחלט להעביר אותם או לא, בינתיים האנשים גרים ויש לתת להם איזה שהוא פתרון שיקל על מצוקת הדיור שלהם. אז הוקמו מספר דברים. בנוסף ליחידות הדיור גם הוקם בי"ס, מבנה חינוך מודרני שיענה על צרכי החינוך. נסללו גם כמה כבישים פנימיים בתוך הישוב. בית דגן בנויה כך שמרכזו הוא מרכז הכפר הישן הערבי, כשמסביבו ישנן שכונות חדשות שנבנו בראשית שנות החמישים. נסללו מספר כבישים פנימיים, כי תוך כדי הרם המבנים הערביים היה צריך לפנות משפחות ולתת להן איזה שהוא פתרון, פשוט כדי שאותם אנשים יוכלו להמשיך לחיות. לכן הפתרון נתן במערכת של לחצים, פשוט כדי להקהות קצת את הבעיה עד שבאמת תחלטנה רשויות הממשלה מה לעשות עם הישוב. הכוונה היתה לתת איזה שהוא פתרון. אנחנו קבלנו כהנחת יסוד את המסקנה של הועדה שהישוב לא יוכל להתקיים בתחילת שנות השמונים, כשמסלולי הנחיתה החדשים יופעלו. האמת היא שזה מתיחס ל-80% או 85% מהשטח שבו מרוכזים היום התושבים עצמם. אם לאור ממצאים שהתקבלו מאוגוסט 73 מצויים בכפר כ-600 משפחות שהם כ-2900 תושב, מהם כ-260 מצויות בשטח של הכפר הערבי והיתר בשיכונים מסביב.

מרבית האוכלוסיה היא מיוצאי תימן וצפון אפריקה. 27% הן משפחות של שבע נפשות ויותר ו-45% מכלל המשפחות גרים בדירות תת-תקניות אם מבחינת צפיפות הדיור או הדיור הפגום חסר השרותים, או מבנה שיש עליו צוו הריסה בתוך שטח הכפר. בכל מקרה, גם אם תהיה החלטה שאין מפנים את בית דגן, חייבים לשקם את כל המשפחות שזה קרוב ל-260 משפחות מתוך ה-600 שגרות בשטח הכפר. לגביהן תנאי הדיור הם מהגרועים ביותר וממש תת-תקניים, כלומר, לפי כל קריטריון הם לא מגורים שהחברה יכולה להרשות לעצמה. יש בעיה שיש יותר משלוש נפשות לחדר. יש גם מקרים של שבע לחדר. 98 משפחות גרות במצב של שלוש ויותר נפשות לחדר. משפחות שגרות יותר מארבעה לחדר, אלה משפחות המונות בין 6 ל-12 נפשות למשפחה זה 62 משפחות. לפי הערכה שלי יש קרוב לעשרים משפחות שגרות עם יותר משבע נפשות לחדר. זה קריטריון אחד לצפיפות. יש קריטריון שני שהמבנה פשוט רעוע, דולף, מלא לחות ויש עליו צוו הריסה והאנשים עדיין גרים בו מחוסר פתרון דיור. מה שקרה במשך השנים הוא שחלק מתושבי הכפר קבלו פתרונות ע"י עמידר בגלל צוו הריסה או מבנה רעוע. יש שם תחלופה, יש מצב של אנשים שקבלו דירות והבית הישן נהרס. אין שם מצב של קפאון בבית דגן ואת זה צריך לזכר, מבחינת מתן פתרונות במסגרות ואחרות שניתנו ע"י משרד השיכון ועמידר לגבי המשפחות שנמצאות שם משנות החמישים והשישים. דבר נוסף הוא שרמת ההכנסה בממוצע נמוכה ב-54% מהממוצע למשפחה במשק הישראלי. זה קו מאפיין של האוכלוסיה. יש לנו מקרי סעד די חמורים ורבות המשפחות המקבלות תמיכה במקום עם כל מה שמתלווה בכך. אין במיוחד מקרי עבריות, סטייה וכו'. סוג העבריות הוא סוג עבריות של ונדליזם ולא סוג של עבריות מלווה סמים, זנות ודברים אחרים שאנו מכירים. אנחנו קבענו במסגרת הזו שבמידה וההחלטה תהיה לפנות את בית דגן, מהם הצרכים לגבי מתן פתרונות למשפחות של בית דגן. מה שחשוב עוד להזכיר שבוד בבוד עם התמונה שאיננה מן המעודדות ביותר לגבי האוכלוסיה של בית דגן, ישנה קבוצה של וותיקים בבית דגן. אלה שגרים בשכונות החדשות שנבנו. קבוצה חזקה יחסית ששפצה בכוחות עצמה את הדירות והאמת היא שהם גרים בוילה מרווחת, בדירות גדולות הנמצאות במבנים מטופחים בבית דגן. כללית מתוך סיורים בשטח אפשר לומר שמרבית המשפחות, להוציא את אותה קבוצה מבוססת, נכונות לעזב את בית דגן במידה וימצא להן פתרון מחאים וטוב. האמת היא שנמאסה עליהם ההתלבטות הממושכת הזאת: כן נשארים או לא נשארים, לא יודעים מה יהיה הסו, הישוב כן יתפתח או לא יתפתח. בהחלט היו מוכנים ללכת לקראת איזה שהוא פתרון במידה ויוצע להם. מתוך הבאה בחשבון של אותה קבוצה שמבוססת וגרה בתנאים טובים המונה כ-20% מכלל המשפחות, הגענו למספר מסקנות. גם מבחינת הרכב התעסוקה של המשפחות הגרות במקום ששליש מהן עובדות בת"א, שלישי באזורי הסביבה ושליש מועסקים בבית דגן עצמה, פתרון הדיור צריך להנתן בישובים הסמוכים הקרובים לבית דגן.

י. תמיר היו"ר:

הזאלה הזאת שמוצגת ע"י מר קשת היא במקומה, מפני שעד כמה שזכרוננו אינו מטעה אותנו היה שלב בכל הטפולים שבו נאמר שיש תחלופה למקום הזה. מה קרה בענין זה?

ב. צ. קשת:

בזמנו נאמר שלחלק ימצא פתרון בישובים אחרים קרובים, וחלק יועברו לשטח הנמצא מעבר לכביש ובבעלותו של משרד החקלאות. נאמר אפילו שמבנה ביה"ס נמצא מחוץ למסלול השקט ויוכל לשמש גם לאחר מכן כבי"ס לישוב שיסאר בסמוך.

א. הירש:

20% מהתושבים אינם כלולים באותם מסלולים קריטיים. זה איננו אומר שהוא טוב למגורים, אבל הוא איננו קריטי. כך זה לפי המסקנות של הועדה שטפלה בזה והחליטה על כך. אם תהיה כוונה לפתח לאותו כיוון, הקרקעות הן קרקעות חקלאיות. על ההחלטה להפסיד את הקרקעות החקלאיות לבניה זה דבר שלנו לא ידוע עליה. זו למעשה האפשרות האחת שישנה. השקול של העתקת כל הישוב כישוב למקום אחר בסדר גודל כזה שעליו אנו מדברים, אני חושבת שהוא חסר משמעות. אחת מן השתים, אם רוצים להפוך את הישוב הזה כמן פרבר לת"א, הרי שבוודאי לא ישרת את אותה אוכלוסיה שישנה שם. 600 משפחות המונות 3000 נפשות אינן מהוות גרעין לישוב ובכלל אין טעם לקיום ישוב עצמאי בסדר גודל כזה עם כל מערכת השרותים שיש לתת לישוב עצמאי. בפרט אם נזכר את הרכב האוכלוסיה הזאת. לדעתי אין טעם להשאיר אוכלוסיה כזו כגרעין לישוב. או שמגדילים את מספר התושבים וזה הופך לישוב משמעותי שיוכל לקבל את כל השרותים המגיעים לישוב עצמאי ואיזור מגורים, ולא אין טעם בכל זה. הבעיה אינה מתמקדת רק בנושא של 600 משפחות אלה. צריך או להגדיל את תושבי הישוב או לפזר אותם. השאלה היא של כסף ואף יותר מזה, זו שאלה של דרך הטפול. ושל שיתוף פעולה עם התושבים במקרה הזה. כדי לתת להם פתרון בישובי הסביבה לפי מחירי אוגוסט 73 זה צריך לעלות כ-76 מליון לירות. צריך לזכר כאן שבכל מקרה, גם אם לא נפנה את בית דגן, כ-22 מליון אני אשקיע כדי לתת פתרון לכל אותן משפחות שזכאיות לפי כל הקריטריונים של הממשלה לפתרון נאות. ז.א. שהתוספת היא של 56 מליון לירות. בכל מקרה אתה חייב לפצות את בעלי הוילות וזה נתון למו"מ ואולי אף יהיו ביניהם כאלה שיחפשו להתעשר. פעולה כזו צריכה להיעשות באיזה שהיא מסגרת חוקית כי אחרת אפשרויות הסחיטה ללא מסגרת חוקית רבות מאד וקרוב לוודאי שהדבר לא יוכל להתבצע. כמו"כ מוכרח להיות גוף ארגוני שיטפל רק בבעיה הזאת. זה לא יכול להתבצע ע"י המסגרות הקיימות כיום, כשכל אחד יקבל פתרון במקום זה ושני במקום אחר. זה צריך להיות מרוכז. הדבר הנוסף שהוא אולי החשוב ביותר, הוא שאם יוחלט שהמסלול יקבע עד סוף הדרך ולקבוע טווח זמן שבו הדבר יתבצע. אי אפשר להתחיל היום ואם בעוד שנה לא יהיו מספיק תקציבים ושנס דבר לא יזוז. חייבים להתחיל בפעולה מוסדית מאורגנת לגבי הטפול בבעיה. לאור אפשרויות הבניה של משרד השיכון והבניה הציבורית באיזורי הסביבה, יש אפשרות למצוא את הפתרון למשפחות האלה של בית דגן. כמה בדיוק יופנו לראשון וכמה לרחובות או ברמת גן או במקום אחר, אלה הן בעיות של תוכניות מפורטות יותר שאפשר יהיה להכין אותן לאור הציפיות והדרישות של התושבים רק אם באמת תהיה החלטה סופית, כי אחרת זה סתם לעורר ציפיות ללא שום טעם בחוץ העבודה עצמה.

ב. צ. קשת:

עד כמה שידוע לי משרד הבריאות בכל תקף עומד על חסל המקום הזה, אם עדיין לא שינה את דעתו. הויכוח בין אנשי משרד הבריאות ובין מר פסלו היה ממש בין שני קטבים. כסלו אמר שאפשר לחיות עם זה והם טענו שאי אפשר לחיות עם זה. השאלה שלי מי צריך להחליט על הענין הזה: משרד הפנים? לדעתי זה מתפקידו של משרד הפנים ואני רוצה לשמע מי סוף סוף יגמור את הבעיה הזו, כי כל הועדות האלה מביאת אותנו לאתו המצב שקיים היום ומפניו הזהרתי. ז.א. אנו מפקידים כמה אלפי אנשים באויר. זהו מצב פנטסטי מבחינה גיאוגרפית והא ראייה שפוחתו שם במשך השנים מספר וילות, זה מקום קרוב מאד לת"א והיגיע הזמן להחליט סופית: האם יש לפתח את המקום או לחסל אותו. אסור להשאיר את האוכלוסיה הזאת עם שרותים שאינם קיימים ועם דור כל כך גרוע, עם ההתעמקות הפטאלית של הפשע ויחד עם זאת עם הסכנה שמתהיעים עליה אנשי מקצוע. השאלה שלי היא איך יוצאים מהענין הזה, מיהו הגוף המחליט. ועדת השורים החליטה על הקמת ועדה שתחקור את הענין, אבל מי לבסוף יחליט!?

י. רבין :

אין לי הרבה להוסיף על מסקנות הועדה הקודמת או המחקרים הקודמים. לדעתי המצב של בית דגן יחמיר כאשר אנחנו נפעיל במלואו את המסלול החדש. כרגע זה מתוכנן ליולי וקשורים בהפעלתו קשיים אחרים שאינם קשורים לישוב הזה. אבל הכוונה היא שאם אמנם התנועה תתפתח לפי החזוי ללא מלחמות, ביולי לבטח נפתח את המסלול השקט במלואו, ואז ההשפעה על בית דגן תהיה חמורה מאד. אחת הנקודות החשובות היא שאין לבנות ולפתח את בית דגן, בעיקר לא לבניה גבוהה. בענין זה לא היה כל ספק. פיתוח בית דגן מהיום והלאה או מלפני שלוש שנים והלאה יהיה מעשה חלם, כי בזה רק נגרום לעצמנו צרות. אני זנבר את ח"כ סורקיס שהיה יו"ר ועדת הפנים לשעבר, הוא לחץ על כולנו יחד שנסכים לכך שאפשר גם לחיות בתנאים מסוימים של רעש. הוא לחץ בכיוון זה בעיקר מתוך תנאים סוציאליים ולא מתוך דרישות בריאות וזה היה הכיוון שלו. לזה אנחנו כאנשי משרד התחבורה היה קשה להתיחס ולבסוף אמרנו שאם אמנם זהו השקול יתכן שהוא עדיף יותר מאשר השקול התעופתי בריאותי. נכון שאנו צריכים לערך מדידות שטח, אבל לאודוקא לגבי בית דגון. יש לנו בעיות קריטיות ידועות לנו של אור-יהודה, בני-עטרות וישוב נוסף שהוא בארות יצחק שיפגע גם הוא כשנפעיל את המסלול הארוך. אולי אפילו ימצא הישוב הזה במצב יותר גרוע מאשר בית-דגן. בארות יצחק הוא מושב הנמצא צפונה מהמסלול הקצר של לוד. כרגע אנו מפריעים לבני עטרות (וילהלמה) אבל לא בצורה רצינית, כיון שאנו לא נוחתים באופן סדיר על המסלול החדש. גנות אינה נפגעת, היא נמצאת במקום כזה שהרעש "פוסח" עליה. המדידות האלה הן מבצע גדול מאד. באור-יהודה אנו עורכים את המדידות בעצמנו ויש סיבה מדוע אנו עושים זאת מחוץ לשורת הדין, כיון ששם אם המטוס סוטה קצת יותר מהר, הוא פוסח על אור-יהודה. אני לא אומר שאין שם רעש, אבל עובדה היא שהם לא מתלוננים על כל המטוסים אלא על חלק בלבד. הסברנו להם שהדי.סי. 8 ו-10 עושה יותר רעש מאשר ה-707, אבל גם כך אם הסטייה מוקדמת יותר אנו יכולים להקל על מטרד הרעש באור-יהודה ולכן אנו עורכים בשיתוף עם התעשייה האווירית בדיקות ארעיות באור-יהודה. הבעיה של בארות יצחק תתעורר בערך בעוד שלוש שנים.

מ. נוה :

כדי להשלים עוד נקודה קטנה אחת, אני הייתי מכניס גם את מושב חמד באותה רשימה של ישובים שיפגעו, ויתכן שגם צפריה. לגבי המוטל על משרד הפנים, אני צינתו כבר שהוטל עליו ליישם למפה מעשית את מבצעי הסקר, אבל השמטתי בטעות עוד צעד אחד נוסף. והוא חיוב ועדות הבינוי של משרד הפנים לפעל למען אישור או אי-אישור תוכניות בניה בהתאם לאור המסקנות הסופיות הללו. עד היום עד כמה שידוע לי, אם מישהו מתחשב בזה זה יותר ענין וולונטרי מאשר ענין של חוק או תקנה או כפיה או נוהל טוב, כיון שבונים לאורך שפת הים. אלי באו לבקש יעוץ לגבי בניה של איזור נופש בדרום בת-ים. המתכנן יכול היה לבוא ויכול היה לא לבוא. ועדות בינוי ערים עדיין אינן לוקחות היום את הממצאים האלה כנתון לגבי השיקולים שלהם.

י. רבין :

אנחנו העברנו בתאום עם משרד הפנים הצעה שמשרד הפנים יוכל להטיל מיגבלות בניה במקומות שמטרד הרעש הוא מעל לנקודה מסוימת. אנחנו חושבים שהנקודה הזאת תהיה מעל ל-35/40 אף.אי. וגם את זה צריך לקבוע. כרגע משרד הפנים וגם לא אף אחד אחר אינו יכול להטיל מיגבלות. אנחנו מציעים שבאחד החוקים או הצווים של משרד הפנים יכנס למעשה מה שח"כ שובל הציע לכנסת בדבר סטנדרטים מסוימים וזה יכנס כאחת התקנות של משרד הפנים, ואז יהיה למישהו הרשות מטעם החוק לאסור בניה באיזורים מסוימים.

א. גיבלבר :

אעפ"י שהענין נידון כבר כל כך הרבה שנים בוועדות שונות ביניהן גם בוועדת הפנים הענין עומד כאילו בהתחלתו. יש איזה שהיא המלצה שועדת הפנים טכמה לעצמה שהיא ההמלצה לשר הפנים ולממשלה? נדמה לי שלא. יש טפול רב-צדדי בענין ויש לנו ידיעה מאד לא מתומצתת ומכיוונית שונים. סקר אין וקיים רק סקר תאורטי אבל לא פרקטי. צריך לקחת את הענינים בידיים. מבחינתנו אני מציע שתקום ועדת משנה שתאסוף את הנתונים ותגיד לוועדה מה ואיך אנחנו צריכים לפעל. לי נדמה שזה ענין בעל משמעות כבדה מאד וצריכה להיות בנדון החלטה מאד דרסטית של הממשלה כולה ובאשור הכנסת. זה לגבי

המסגרת החקית שצריך אותה בשביל לבצע דבר כזה. החלטה כזאת גם מבחינה ציבורית צריכה להיות החלטה של הממשלה ושל הכנסת. כל זה עד עכשיו לא נעשה. דבר אחד היה לי ברור קודם, שצריך לחסל את הי טוב, אבל כשמתברר שיש עוד מספר ישובים שיפגעו זה כבר לא כל כך ברור לי. עד עתה על פי הנתונים שנמסרו לי היה ברור לי שאת הישוב בית דגן צריך להעביר בחלקו ולפזר אותו. זה לא גרעין חברתי בשביל הקמת ישוב ובתנאים הנוכחיים יותר טוב פיזור מאשר פיתוח והגדלת מספר התושבים. אפשר אפילו לנסות לגייס אותם לנגב או לצפון אם חלק מהם יסכים לכך, גם זו הזדמנות. כל אלה הם רק רעיונות. הדבר מצריך בדיקה ואם יש סחבת רבה במשך השנים, צריכים עכשיו לזרוז את הבדיקה והסקת המסקנות כדי שתקבלנה החלטות.

ג. אל יעד:

אני רוצה להבין נקודה אחת. מה ז.א. המחקר הסוציולוגי-אקוסטי? הוא עשוי לשנות את כל הנושא הזה? הולכים פה לטפל בנושא כבד משקל שיעלה 100-150 מליון, ומדובר על סה"כ 200 אלף מכסימום השקעה בסקר שאולי יוכל לחסוך מליונים וכמה שנים טובות. אני שואל מי האשם בכך שלא נעשה הסקר הזה. האם משרד הבריאות יכול להוכיח לנו כמה מאמצים נעשו כדי לקבל את הכסף לעריכת הסקר?

מ. נוה:

אני מוכן להעביר לוועדה מסמך בנוגע להיסטוריה של הסקר הזה, כמה שנים וכמה מאמצים ה שקענו כדי לקבל את התקציב לעריכת הסקר הזה.

ג. אל יעד:

האם שלושת המשרדים יחד, משרד הבריאות, משרד התחבורה ומשרד הפנים אינם יכולים למצא סכום של 150 אלף כדי לעשות סקר כה חשוב שיבוא אולי לחסוך מליונים? אני רוצה לדעת מי האחראי לכל זה. אני רוצה להבין עוד משהו. האם שלושת או ארבעת המשרדים האלה אינם הגוף האחראי שצריך לבוא לריכוז ולהחלטה, או שכל משרד עובד בנפרד? אני מבין שיש לכם החלטות של ועדות שרים לענייני כלכלה וקיים גוף כזה. האם אתם פונים אליו? איפה התגליה החסרה.

י. חמיר היו"ר:

יש לי רעיון מסוים לסיכום ואני חושב שהוא הכרחי לאור המצב שבו אנו נתונים. חברי הוועדה, המליאה העבירה אלינו רק ביום הרביעי האחרון שלושה סעיפים לדיון. יש לנו רשימה של חקיקה שכבר נמצאת על שולחננו, ושר הפנים והמנכ"ל של המשרד ישב איתי בשבוע שעבר ובישר שחמשה חוקים יועברו במשך התקופה הקצרה ביותר לוועדת הפנים לחקיקה. זו עבודה למשך שנים ואנו לא נוכל לעסוק בענייני בית דגן בצורה רחבה ע"י העסקת המליאה כלה בנושא. אני מציע שכל אותן שאלות שהתעוררו בעקבות חידוש היוזמה של ח"כ בארי וכל אותן הקושיות שהציג נ. אליעד בצורה צודקת ועניינית וגם חברים אחרים יועברו לוועדת משנה אד-הוק רק לעניין בית דגן. כמובן, ההשלכות שתשמענה מהדיון הזה חשובות כשלעצמן. בוועדה הזו ישתתפו מספר מצומצם של חברי ועדת הפנים ואיכות הסביבה. תפקידה של הוועדה יהיה לתת תשובה לשאלות כולן ואולי גם להביא לידי סיכום בנושא המרכזי שעורר אותו קודם ח"כ קשת; מי אחראי לכלל הבעיה ופתרונה לא לפי הפצול הקיים היום בין הסמכויות אלא מנקודת ראות כללית של התמונה. אני מבין שהחברים יסכימו להצעה זו כי אחרת לא נוכל להתקדם. אני מציעה ועדה שח"כ בארי יהיה הרכז שלה ויפעל בהתאם, נציג אחד יהיה לחברים מהמערך ועוד חבר אחד, אולי מהדתיים יהיה שותף בה. ועדה בת שלושה חברים שתדון בכל הבעיות ותביא את מסקנותיה למליאה. בארי הרכז וחבר אחד מבלוק הדתיים, אחד מבלוק הליכוד ואחד מבלוק העבודה. הם צריכים יהיו להגיש המלצות למליאה, אבל העבודה צריכה להיעשות באופן אינטנסיבי עם משרד השיכון, משרד הבריאות, התחבורה ואולי גם האוצר. בהחלט גם עם משרד הפנים שמתחף פעולה יפה בזמן האחרון.

ב.צ. קשת:

אני מסכים בהחלט להצעת היו"ר. אני חושב ששלושה חברים זה מספיק בהחלט. אני מציע שתועדה תביע את מורת רוחה מהסחבת שהיתה עד היום. לא איכפת לי אם זה יהיה בתור החלטה או שזה ילך כמכתב של יו"ר הוועדה למי שצריך. אני חושב שהחלטה שלנו זה משרד הפנים. עלינו לציין כי אנחנו מתפלאים שלאחר שקוימה שיבא והוחלט על סקר, הסקר לא היגיע לביצוע.

אני מסכים להצעה זו על כל החברים. אני
אעשה זאת בצורת מכתבים שישלחו למשרדים

י. תמיר היו"ר:
הנוגעים בדבר. אנחנו נביע את צערנו על כך שהעניינים לא זזים. בזה אני
נועל את הישיבה.

הישיבה ננעלה ב-11.00